

З історії Одеської міської поліції початку ХХ століття: дільничний пристав Семен Григорович Логинеско

У статті на основі архівних матеріалів описується життя та службова кар'єра Семена Логинеска – одного із дільничних приставів Одеської міської поліції початку ХХ ст.

Ключові слова: Семен Логинеско, Одеська міська поліція, мікроісторія.

Як часто проголошує у преамбулах своїх відомих лекцій один із засновників мікроісторії, син одеського емігранта, італійський історик Карло Гінзбург: «менше – це більше»... пізнаючи менше, звужуючи охоплення досліджень, ми сподіваємося більше зрозуміти» [1]. Не заглиблюючись у методологічні дискусії апологетів та критиків мікроісторії, як напрямку історичних досліджень, варто все ж таки погодитись, що детальний аналіз кар'єри, умов служби, прикладів реальних справ конкретного службовця значно збагатить наші знання про історію Одеської міської поліції. Проста констатація чисельності, прізвищ, посад службовців не надто допоможе усвідомити та зрозуміти, хто ніс поліцейську службу в Одесі сто років тому, хто стояв по інший бік від злочинності у тогочасній «кримінальній столиці імперії». Для аналізу була обрана біографія Семена Логинеска – одного із дільничних приставів Одеси початку ХХ ст.

Семен Григорович Логинеско народився 10 травня 1877 р. (за старим стилем) в Бессарабії у селянській родині [2]. Ймовірно, що його родичі проживали у Сорокському повіті Бессарабської губернії, принаймні адрес-календарі свідчать про ще одну людину з цим рідкісним прізвищем. Так, у 1910 р. членом (делегатом) від селян у Сорокській землевпорядній комісії був Дмитро Григорович Логинеско [3], скоріше за все, брат Семена Григоровича. Саме прізвище Логинеско має українську форму закінчення хоча більш поширеним є молдавський чи румунський варіант «Логинеску», водночас, сам Семен Григорович зазначав, що він був «росіянин, православного віросповідання» [4]. Він був одружений з листопада 1904 р. на Марії Фоківні Лебедєвій 1881 р. народження. Шлюб приніс батькам двох дітей: сина Григорія (1907 р. н.) та доньку Клавдію (1909 р. н.) [5]. Крім того, архівні документи свідчать про дружні стосунки С. Логинеска з

заможними людьми Одеси, зокрема відомо, що хресними батьками його дітей були члени родин одеських купців [6]. Так одним із його кумів був впливовий одеський купець І-ї гільдії, власник готелю «Санкт-Петербурзький» Георгій Іванович Доді [7].

Після проходження військової служби, запасний старший писар С. Логинеско 14 вересня 1903 р. написав подання і майже через два місяці, 12 листопада того ж року, був зарахований на посаду околочного наглядача до Бульварної дільниці Одеської міської поліції [8]. В цілому, як свідчать архівні документи, його службова кар'єра мала поступовий характер і не була ідеальною, поряд із численними заслугами, про які ми ще згадаємо, С. Логинеско отримував зауваження, догани поліцмейстера, був неодноразово оштрафований, арештований на гауптвахті та отримував інші форми стягнень за запізнення чи невихід на чергування, неналежний догляд за торгівлею на підконтрольній дільниці, порушення порядку відбору свідчень, тощо [9]. Але завдяки своїй старанності і відданості справі С. Логинеско поступово отримував чин за чином і дослужився до титулярного радника та просувався вгору по поліцейському відомству: 3 квітня 1907 р. отримав призначення, а 6 лютого 1913 р. затверджений на посаду помічника дільничного пристава, з 9 грудня 1914 р. – затверджений дільничним приставом Одеської міської поліції при тому, неодноразово виконуючи обов'язки помічника Одеського поліцмейстера [10].

С. Логинеско встиг пройти службу на різних посадах практично у всіх районах Одеського градоначальства, і був поставлений приставом у передмістя Одеси у Дальницьку дільницю, яка на час його призначення, якщо проаналізувати обсяг документообігу у канцелярії Одеського поліцмейстера [11], була однією з «найспокійніших» дільниць.

Вірогідно, що він служив в Одеській міській поліції до 1917 р. і якийсь час після революційних подій, у роки громадянської війни [12]. Подальша його доля невідома, але якщо взяти до уваги те, що документи про службу в Одеській поліції С. Логинеско зберігались до передачі в Держархів Одеської області у Кишинівському архіві, ймовірно, що після встановлення радянської влади в Україні, він повернувся на малу батьківщину до Бессарабії, підконтрольну на той час Румунії.

Якщо проаналізувати документи про службу С. Логинеска в Одеській міській поліції, можна віднайти відомості про ключові справи, розкриття яких дозволило вихідцю із селянства зробити досить пристойну поліцейську кар'єру. Першою розкритою справою, стало розслідування у вересні 1904 р. околочним наглядачем С. Логинеском систематичних крадіжок столових приборів в ресторані Юлії Любричинської в Олександрівському парку. Ю. Любричинська була однією із впливових жінок-рестораторів Одеси початку ХХ ст. і крім згаданого ресторану мала ще один подібний заклад у готелі «Кримський» [13].

Аналітичні здібності дозволили тоді ще не надто досвідченому поліцейському припустити, що крадієм є слюсар, який нещодавно виконував роботи із заміни замків на дверях ресторану. Провівши необхідні слідчі і розшукові дії С. Логинеско зумів затримати і крадія і скупника вкрадених металевих виробів, які стали прямими доказами цього злочину [14].

Найбільше свої організаторські здібності С. Логинеско зумів проявити під час трьохмісячного виконання обов'язків Дальницького дільничного пристава влітку 1910 р. [15]. У цій дільниці переважала приватна забудова дач та хуторів і тривалий час існували декілька невіршених проблем, серед яких затримка і борги по сплаті державних та міських податків, антисанітарія окремих районів. Виконуючому обов'язків дільничного пристава вдалося за три місяці суттєво змінити ситуацію по простроченим податковим платежам. Загальна сума заборгованості складала півмільйона рублів, але в результаті заходів С. Логинеска ця сума почала суттєво скорочуватися середнім темпом на 22 тис. щомісяця. Разом з дільничними лікарями за цей короткий період було проведено більше ніж вісімсот санітарних оглядів приватних

будинків на Середньому та Великому Фонтані, та локалізовано спалах епідемії холери у передмісті Крива Балка. Така енергійна діяльність С. Логинеска мінімізувала втрати керованої дільниці у важкий у епідеміологічному плані для Одеси 1910 р., який крім пошесті холери запам'ятався і останньою епідемією чуми [16].

Крім всього іншого, на долю поліцейського випала одна небезпечна політична справа. 22 листопада 1907 р. помічник дільничного пристава С. Логинеско з іншими чинами поліції отримав завдання провести обшук у будинку по Лермонтовському провулку де, за відомостями слідчих, була конспіративна квартира одеського революціонера-анархіста В. Козловського. Поліцейські зазнали рішучого спротиву від анархістів, зокрема сам С. Логинеско отримав п'ять куль, чотири з яких пробили лише шинель, а одна пройшла навиліт через ліву ногу поліцейського. Незважаючи на поранення, він не покидав місце сутички, виявив у прихованій у шафі сорок чотири бомби, організував вихід людей на необхідну відстань та безпечно для громадян детонацію боєприпасів. За сміливу поведінку та ініціативність в умовах загрози життя мирним громадянам С. Логинеско пізніше, у 1910 р., отримав орден Святого Станіслава третього ступеня [17]. Варто сказати, що ця орденська нагорода, яка була включена до Капітулу російських орденів у 1831 р. разом із ліквідацією автономій Царства Польського, була фактично найнижчою за рангом і найбільш масовою. Нею нагороджували як цивільних, так і військових чиновників, які мали класні чини і, як правило, просто без доган прослужили певний встановлений строк [18].

Опонент С. Логинеска був одним із найнебезпечніших ворогів одеської поліції. Анархіст В. Козловський продовжував чинити неприємності владі ще кілька років. У 1908 р. він створив нову групу приблизно з тридцяти членів під назвою «Південноросійська група анархістів-комуністів «Смерть буржуазії – життя робітникам», яка врешті була розгромлена, а її лідер В. Козловський отримав п'ятнадцять років каторги. Але вже на початку 1909 р. він втік з каторги та відродив діяльність підпільної групи та виробництво бомб, застосування яких забрало життя декількох промисловців та поліцейських. Врешті, лише внутрішнє розчарування у перспективах анархістської революції та, як наслідок, еміграція В. Козловського у травні 1910 р.

до Аргентини поставила крапку у його протистоянні з Одеською поліцією. Без його керівництва група «Смерть буржуазії...» невдовзі була остаточно ліквідована [19].

Окрім політичних обшуків С. Логинеско проявив себе як вправний слідчий у справах крадіжок. Ще одним показовим випадком, стало пограбування 23 грудня 1910 р. квартири одеського міщанина Лазаря Хаїмовича на Ярмарковій площі поблизу Жевахової гори. Виконуючи обов'язки пристава Пересипської дільниці С. Логинеско за один день встиг оглянути місце злочину, зібрати свідчення свідків крадіжки, визначити провину двірника за недостатню уважність догляду за будинком, організувати пошук підозрюваних та на-

гляд за трактирами та іншими місцями зібрання місцевих крадіїв. Всі ці заходи принесли швидкі результати. Вже до кінця дня городовими було встановлено імена усіх трьох злочинців і затриманий один із учасників пограбування, а у його помешканні знайдено крадені речі. Два інших співучасники були оголошені у розшук [20].

Таким чином можна описати життя, характер та здібності дільничного пристава Семена Григоровича Логинеска. Завдяки наполегливості та відданості справі, аналітичним здібностям, цей поліцейський чин, який походив із бессарабської селянської родини, зумів здобути непогану кар'єру та вписати своє ім'я в історію Одеської міської поліції початку ХХ ст.

Джерела та література

1. Гинзбург К. Широты, рабы и Библия: Опыт микроистории // Новое литературное обозрение. – 2004. – № 65. – С. 18-34.
2. Державний архів Одеської області (далі – ДАОО), ф.111, оп.1, спр.1А, арк.105.
3. Адрес-календарь и дополнение к Адрес-календарю Бессарабской губернии на 1910 год // Бессарабское губернское правление. – Кишинев: Губернская типография, 1910. – С.155.
4. ДАОО, ф. 111, оп. 1, спр. 1А, арк. 24.
5. Там само, арк. 105.
6. ДАОО, ф. 37, оп. 13, спр.773, арк. 79 зв. – 80.
7. Справочная книга о купцах 1-й и 2-й гильдии получивших на 1913 год купеческие и промысловые свидетельства по городу Одессе. – Одесса: Славянская типография, 1913. – С. 39.
8. ДАОО, ф. 111, оп.1, спр. 1А, арк. 1-2.
9. Там само, арк. 9, 10, 14, 15, 16, 50, 74.
10. Там само, арк. 18, 33 зв., 50., 158 об.
11. Там само, ф. 314, оп. 3, спр. 3, спр. 4.
12. Там само, ф. 111, оп. 2, спр. 8, арк. 1-23.
13. Адресная и справочная книга г. Одессы на 1906 год / Издание Л.А.Лисянского. – Одесса, 1906. – С.51.
14. ДАОО, ф.111, оп.1, спр.1А, арк. 8-9 зв.
15. Там само, арк. 52-56.
16. Анфимов А. М., Корелин А. П. Россия. 1913 год: Статистико-документальный справочник. – СПб.: Русско-Балтийский информационный центр «БЛИЦ», 1995. – Раздел XIII: «Здравоохранение».
17. ДАОО, ф.111, оп. 1, спр. 1А, арк. 24-32.
18. Див. Алёшин А. Награды Первой мировой. – М.: Вече, 2010. — 352 с.
19. Савченко В. А. Анархистський рух в Одесі (1903-1916 рр.). – Одесса. «Печатный дом» – 2014. – С. 225-226, 266.
20. ДАОО, ф. 111, оп. 1, спр. 1А, арк. 61-62.

Анатолій Хромов

Из истории Одесской городской полиции начала XX века: участковый пристав Семен Григорьевич Логинеско

В статье на основе архивных материалов описывается жизнь и служебная карьера Семена Логинеско – одного из частных приставов Одесской городской полиции начала XX века.

Ключевые слова: Семен Логинеско, Одесская городская полиция, микроистория.

Anatoly Khromov

History of Odessa city police early XX century: sheriff areas Semen Grigorovich Lohynesco

On the basis of archival material describes the life and service career of Lohynesco Semen – one of the district police officers of Odessa City Police early XX century.

Key words: Semen Lohynesco, Odessa City police. microhistory.